

Ύλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

Διδαγμένο κείμενο:

- 5η θεματική ενότητα (ενότ. 16, 17 και 18)
- Ερμηνευτικά σχόλια των ενοτήτων από το φάκελο υλικού
- Εισαγωγή: Βίος του Αριστοτέλη , εισαγωγή των Πολιτικών

Αδίδακτο κείμενο:

- Γραμματική: Συμφωνόληκτα Ρήματα (Αφωνόληκτα και Ημιφωνόληκτα), Παθητικοί Χρόνοι, Συμνηρημένα Ρήματα α τάξης, Αόριστος β, Ουσιαστικά α και β κλίσης , Επίθετα β κλίσης
- Συντακτικό: ΣύNTAXη Μετοχών, αναγνώριση δευτερευουσών πορτάσεων, είδη υποθετικών λόγων, Λανθάνοντες Υποθετικοί Λόγοι

4ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (*)

Άριστοτέλους, Πολιτικά 1252a 1-7, b27-32, 1253a7- 18

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὕσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἕνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική.

ἢ δ' ἐκ πλείονων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκειᾶς ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἕνεκεν, οὕσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωνίαι. τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν·

διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶν πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ· λόγον (10) δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων· ἢ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῶις (μέχρι γὰρ τούτου ἢ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἰσθῆσιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἰσθῆσιν ἔχειν· ἢ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να χαρακτηριστούν οι παρακάτω προτάσεις με την ένδειξη «Σωστό», αν είναι σωστές, ἢ με την ένδειξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένες, με βάση το περιεχόμενο των δοθέντων αποσπασμάτων.

α. Όλοι οι άνθρωποι επιδιώκουν να αποκτήσουν υλικά αγαθά.

β. Η κώμη είναι μια μορφή «κοινωνίας».

γ. Ο Αριστοτέλης αναγνωρίζει την πολιτική ιδιότητα και σε κάποια αγελαία ζώα.

δ. Η «φωνή» είναι αποκλειστικό προνόμιο του ανθρώπου.

ε. Ο άνθρωπος οδηγήθηκε στη συγκρότηση των πόλεων χάρη στο προνόμιο του λόγου που του επιφύλαξε φύση.

(Μονάδες 10)

2. α. Κώμη, πόλις: να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των συγκεκριμένων εννοιών σύμφωνα με το αριστοτελικό κείμενο και να καταδείξετε τη μεταξύ τους σχέση.

(Μονάδες 4)

β. " διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ... ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν ": να εκθέσετε τη συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο Αριστοτέλης προκειμένου να ενισχύσει τη θέση του ότι ο άνθρωπος είναι «φύσει ζῶν πολιτικόν».

(Μονάδες 6)

3. Να χαρακτηριστούν οι παρακάτω προτάσεις με την ένδειξη «Σωστό», αν είναι σωστές, ή με την ένδειξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένες.

1. Η ψυχοσύνθεση του Αριστοτέλη ήταν οπωσδήποτε ποιητική, αφού μαθήτευσε κοντά στον Πλάτωνα.
2. Ο Αριστοτέλης είχε αναλάβει την εκπαίδευση του Μεγάλου Αλεξάνδρου, στην Μίεζα, μια μικρή κωμόπολη κοντά στη Χαλκίδα.
3. Ο Αριστοτέλης, πριν περάσει στην συγγραφή των *Πολιτικών*, είχε συγκεντρώσει 148 μορφές διακυβέρνησης μέσα από τα ταξίδια του.
4. Στα Πολιτικά γίνεται λόγος για θέματα που εξαγγέλθηκαν στο τέλος των «Φυσικών».
5. Ο Αριστοτέλης απεβίωσε το 384 π.Χ.
6. Η απόκτηση των αρετών δεν είναι αποκλειστικά προσωπική υπόθεση, αλλά αφορά και την πόλη.
7. Ως όλον η πόλις αποτελείται από όμοια μεταξύ τους στοιχεία.
8. Ο Αριστοτέλης έφτασε στην Αθήνα, όταν ήταν δεκαεφτά χρονών.
9. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις έχει ίδια σημασία με τη νεοελληνική κράτος.
10. Η ευδαιμονία δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την αυτάρκεια.

(Μονάδες 10)

4. α) Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμία αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. (Στη στήλη Β περισεύουν δύο λέξεις.)

A	B
συνεστηκυΐαν	Ηδονή
ὀρῶμεν	Πρόσωπο
ἡδέος	Σταθερός
ἐλήλυθε	Συνέχεια
	Ἦδη
	Ἰταμός

(Μονάδες 4)

β) εὔ, ἡδύ: για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις να δώσετε μια αντώνυμή της.

(Μονάδες 2)

γ) μᾶλλον, τέλος: να δώσετε τη σημασία που έχουν οι λέξεις στο αρχαίο κείμενο και στη συνέχεια να δημιουργήσετε με αυτές προτάσεις στη νέα ελληνική, όπου θα έχουν διαφορετική σημασία.

(Μονάδες 4)

5. Λαμβάνοντας υπόψη σας το περιεχόμενο του διδαγμένου κειμένου και του ακολούθου αποσπάσματος, να εντοπίσετε τις διαφορές στις απόψεις του Αριστοτέλη και του Άγγλου φιλοσόφου Τζον Λοκ σχετικά με τη συγκρότηση της πολιτικής κοινωνίας.

Τζον Λοκ, Δεύτερη πραγματεία περί κυβερνήσεως

Επειδή οι άνθρωποι είναι, όπως ελέχθη, εκ φύσεως ελεύθεροι, ίσοι και ανεξάρτητοι, κανένας δεν μπορεί να τεθεί έξω από αυτήν την κατάσταση και να υπαχθεί στην πολιτική εξουσία κάποιου άλλου, χωρίς τη συγκατάθεσή του. Ο μόνος τρόπος, με τον οποίο οιοσδήποτε απεκδύεται της φυσικής του ελευθερίας και αναδέχεται τα δεσμά της πολιτικής κοινωνίας, είναι η σύναψη συμφωνίας με άλλους ανθρώπους για να συνενωθούν και να συμπήξουν μία κοινότητα, ούτως ώστε να κατορθώσουν να ζουν με άνεση, ασφάλεια και ειρήνη αναμεταξύ τους, έχοντας εξασφαλίσει την απόλαυση των ιδιοκτησιών τους και μεγαλύτερη ασφάλεια έναντι όσων δεν μετέχουν στην κοινότητά τους.

(Μονάδες 10)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο παρακάτω απόσπασμα, ο Δημοσθένης θέλησε, ανάμεσα στα άλλα, να προλάβει όσους εισηγούνταν την κατάργηση της άτελείας για τους ευεργέτες της πόλης με το επιχείρημα ότι το μέτρο δεν ίσχυε παλαιότερα στην Αθήνα: σημείωσε, λοιπόν, ότι τότε αποδίδονταν στους ευεργέτες ακόμη μεγαλύτερες τιμές. Επίσης, κατέρριψε προκαταβολικά τον αναμενόμενο ισχυρισμό του Λεπτίνη ότι τα οφέλη του ευεργετήματος αυτού απολάμβαναν τυχοδιώκτες που δεν τα δικαιούνταν.

[134] Ὅ τοίνυν μάλιστα πάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

φυλάξασθαι, τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι βούλομαι. εἰ γάρ τις πάνθ' ὅσα Λεπτίνης ἔρεῖ περὶ

τοῦ νόμου διδάσκων ὑμᾶς ὡς καλῶς κέῖται, συγχωρήσειεν ἀληθῆ λέγειν

αὐτόν, ἔν γ' αἰσχρὸν οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτ' ἀναιρεθείη, ὃ συμβήσεται διὰ τοῦ

νόμου **κυρίου** γενομένου τῇ πόλει. τί οὖν τοῦτ' ἔστιν; τὸ δοκεῖν ἐξηπατηκέναι τοὺς ἀγαθὸν τι ποιήσαντας. [135] ὅτι μὲν τοίνυν τοῦθ' ἐν τι τῶν αἰσχυρῶν ἔστιν πάντας ἂν ἡγοῦμαι φῆσαι, ὅσῳ δ' ὑμῖν αἴσχιον τῶν ἄλλων, ἀκούσατέ μου. ἔστιν ὑμῖν νόμος ἀρχαῖος, τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν, ἂν τις ὑποσχόμενός τι τὸν δῆμον ἐξαπατήσῃ, κρίνειν, κὰν ἀλῶ, θανάτῳ ζημιοῦν. εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλλοις θάνατον ζημίαν ἐτάξατε, τοῦτ' αὐτοὶ ποιοῦντες φανήσεσθε; καὶ μὴν πάντα μὲν εὐλαβεῖσθαι δεῖ ποιεῖν τὰ δοκοῦντα καὶ ὄντ' αἰσχυρά, μάλιστα δὲ ταῦτ' ἐφ' οἷς τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς τις ἔχων ὀρᾷται· οὐδὲ γὰρ ἀμφισβήτησις καταλείπεται τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν ἢ πονήρ' αὐτὸς ἔκρινεν εἶναι πρότερον.

Δημοσθένους, Περί της ἀτελείας πρὸς Λεπτίνην, 134-13

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ.1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα « Ὁ τοίνυν μάλιστα ποιήσαντας. »

(μονάδες 20)

Γ.2. Ποιο ἦταν το περιεχόμενο του αρχαίου νόμου των Αθηναίων σύμφωνα με τον ρήτορα; Με ποιον τρόπο κινδυνεύουν ἐπὶ του παρόντος ἀν αὐτὸς επικυρωθεῖ ;

(μονάδες 10)

Γ3.α. « εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλλοις θάνατον ζημίαν ἐτάξατε, τοῦτ' αὐτοὶ ποιοῦντες φανήσεσθε ». Να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους της περιόδου στον ενικό αριθμό

διατηρώντας το πρόσωπο, το χρόνο, τη φωνή και την έγκλιση. Επίσης, εντοπίστε τα ουσιαστικά της α και β κλίσης και γράψτε τα στη δοτική ενικού.

(μονάδες 3)

Γ3.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους:

νόμος ἀρχαῖος : τη δοτική πληθυντικού

δῆμον : την κλητική ενικού

(μονάδες 2)

Γ3.γ. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους, στην ίδια φωνή:

κρίνειν : τον ίδιο τύπο στον αόριστο παθητικής φωνής

ὀρᾶται: το β ενικό προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

λέγειν: τη μετοχή του παρακειμένου στην ονομαστική

ενικού στο αρσενικού γένους στην ίδια φωνή

εἶπεῖν: το γ πληθυντικό της οριστικής του ίδιου χρόνου και φωνής

καταλείπεται: το γ ενικό της ευκτικής του αορίστου στην ίδια φωνή

(μονάδες 5)

Γ.4.α . **εἶπεῖν, περὶ τοῦ νόμου, ἀληθῆ , αὐτόν , κυρίου:**

Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις επισημασμένες λέξεις
(μονάδες 5)

Γ.4.β. Να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του
κειμένου (εἶδος, συντακτικό ρόλο, εισαγωγή και έγκλιση αναφοράς)

«ὅτι μὲν τοῖνυν..... ἔστιν»

«ἐφ' ᾧ..... ἐτάξατε»

(μονάδες 3)

Γ.4.γ. Στο χωρίο « ὁ συμβήσεται διὰ τοῦ νόμου κυρίου γενομένου τῇ πόλει» να γραφεί το υποκείμενο της μετοχής και να δικαιολογηθεί η πτώση της. Στη συνέχεια να εντοπίσετε στην πρόταση πού λανθάνει υποθετικός λόγος και να τον αναγνωρίσετε.

(μονάδες 2)

Ευχόμαστε επιτυχία

(*) Το παρόν κριτήριο εξέτασης συντάχθηκε από την ομάδα διδασκόντων του Τομέα Αρχαίων του Φροντιστηρίου **αξία** και αποτελεί πνευματική τους ιδιοκτησία.
Η χρήση τους εκτός Φροντιστηρίου, επιτρέπεται μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς.
Οποιαδήποτε άλλη χρήση ή αναπαραγωγή χωρίς άδεια, μπορεί να επιφέρει τις προβλεπόμενες από το Νόμο κυρώσεις.